

Slutrapport

REGION
VÄSTERBOTTEN

KOMMUNFÖRBUNDET
NORRBOTTEN

Vattensamverkan Norr
- från idé till verklighet
okt 2006 - dec 2009

Förord

Den här slutrapporten är en dokumentation av ett treårigt projekt inom Bottenvikens vattendistrikt och ett exempel på en lyckad samverkan mellan flera parter.

Rapporten riktar sig till alla som deltagit i projektet samt till de som funderar på att göra något liknande.

Slutrapporten har författats gemensamt av projektets tre projektledare Johanna Alm, Birgitta Fritzdotter och Anna-Karin Lundberg. I de fall ”vi” används i texten så avser det projektledarna.

Värdefulla synpunkter till rapporten har lämnats av projektets arbetsutskott Bo Sundström, länsstyrelsen Norrbotten, Gunilla Forsgren-Johansson, länsstyrelsen Västerbotten, Lena Friberg, Region Västerbotten och Björn Eriksson, Kommunförbundet Norrbotten.

Ett stort TACK från oss projektledare för att vi fått vara delaktiga i detta intressanta och inspirerande projekt!

Bottenvikens vattendistrikt, december 2009

Johanna Alm

Birgitta Fritzdotter

Anna-Karin Lundberg

Innehåll

	Sid		Sid
Förord	3	Hur gjorde vi? forts	
Innehåll	5	Fakta i vattenförvaltningen	13
Sammanfattning av och syfte med rapporten	6	Material vi producerat som processtöd	13
Bakgrund	7	Vattenrådsdagar, utbildningar och kontaktvägar	14
Ramdirektivet och dess beslut om tidig medverkan från berörda	7	Samarbete	15
Vattenråd	8	Stöd till varandra	15
Vattenmyndighetens och förbundens beslut om projektet	8	Fördelning av arbetsuppgifter	15
Uppdraget – utveckla vattenråd	9	Samarbetet med uppdragsgivarna	16
Organisation	9	Samarbetet med vattenråden	16
Ledning	9	God kommunikation	17
Ekonomi	9	Samarbete nationellt	17
Hur gjorde vi?	10	Samarbete med Finland (och Norge)	17
Mål, delmål och arbetsplaner	10	Hur blev resultatet ?	18
Hur vi började	10	Mål och måluppfyllelse	18
Kontaktarbetet – viktiga intressenter, viktiga frågor	10	Resultatsummering	21
Geografisk indelning av vattenråden, förankringsarbete och bildande av vattenråd	11	Mediakontakter	21
Vad krävs för att bli vattenråd ?		Behov efter projektet	21
- intresserepresentation, jämställdhetsaspekter, nätverk	12	Vattenråd Norr	22
		Material producerat inom projektet	23
		Vad har vi lärt oss?	24
		Kontaktlista	26

Sammanfattning av och syfte med rapporten

I rapporten berättar vi om **vad uppdraget var - hur vi gjorde - hur resultatet blev - och vad vi lärt oss**. Tanken är att rapporten dels ska sammanfatta arbetet, dels kanske kunna vara till nytta för andra projekt som ska genomföras i samverkan.

Uppdraget

Uppdraget har i korthet varit att få till stånd samverkansorgan i form av Vattenråd för det lokala och regionala arbetet med vattenförvaltning inom distriktet.

Hur gjorde vi?

Två heltidstjänster som projektledare inrättades, en vid Region Västerbotten och en vid Kommunförbundet Norrbotten, som kom att delas på två halvtidstjänster.

En projektplan gjordes initialt och utifrån den har övergripande mål och årsvisa delmål tagits fram. Halvårsvisa arbetsplaner har upprättats allt eftersom arbetet fortskridit. Det har varit ett bra arbetssätt som effektivt styrt mot målen, samtidigt som det funnits en flexibilitet att anpassa arbetet efter rådande förhållanden.

Ett omfattande kontaktarbete och ett stort antal möten har genomförts med kommuner och andra vattenintressenter. Utifrån kontaktarbetet upprättade projektledarna ett förslag till geografisk indelning som sedan blev utgångspunkt för det fortsatta arbetet.

Hur blev resultatet?

Projektets måluppfyllelse är mycket god. Resultatet blev att 13 vattenråd täcker hela Bottenvikens vattendistrikt. Dock kvarstår behovet av stöd till vattenråden, vilket har fått till följd att ett nytt projekt, Vattenråd Norr, ska genomföras under 2010-2011.

Vad har vi lärt oss?

Arbetssättet med tydlig projektbeskrivning, tydligt formulerade mål och delmål som förfinats eftersom samt de halvårsvisa arbetsplanerna har varit en av projektets framgångsfaktorer. Även arbetsutskottets och ledningsgruppens stora engagemang i arbetet samt engagemanget hos berörda intressenter har varit avgörande för att projektet lyckats.

Vattenråden behövde mer vägledning än vi trodde. Vi har diskuterat mycket administration och arbetsformer.

Det har varit positivt med konstruktionen av samarbete mellan Vattenmyndigheten, länsstyrelserna och förbunden i Norrbotten och Västerbotten samt med tjänsternas placering vid respektive förbund även ur andra aspekter såsom t ex ömsesidigt informationsutbyte.

Ett stort plus i arbetet har varit att vi varit tre projektledare som kunnat bolla idéer, stötta varandra och samarbeta.

Bakgrund

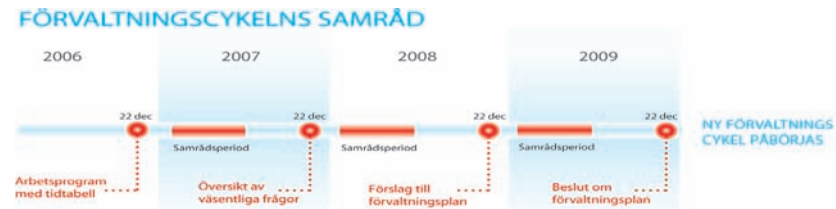
Ramdirektivet och dess beslut om tidig medverkan från berörda

Bakgrunden till projektet är EU:s ramdirektiv för vatten och det sätt Sverige valt att implementera ramdirektivet i vattenförvaltningen.

I december år 2000 tog EU ett beslut om ett ramdirektiv för vatten i syfte att skydda och förvalta vattnen på bästa sätt för kommande generationer. Alla medlemsländer ska till år 2015 ha uppnått det som kallas **god status** i berörda vatten.

EU:s direktiv (2000/60/EG, pkt 14) betonar vikten av samarbete och samverkan på alla nivåer. Avsikten är att få till stånd en aktiv samverkan mellan alla vattenintressenter under hela den sexåriga förvaltningscykeln. För att ta vara på alla kunskaper och synpunkter behövs samverkan redan under arbetet med att ta fram underlag för förslag till åtgärder och förvaltningsplaner.

Detta nya tankesätt skapar nya möjligheter att påverka. Det finns också krav på information till allmänheten och på formella samråd inför större beslut. Samråd innebär en obligatorisk process till skillnad från samverkan som är frivillig.

Bilden visar vattenförvaltningens olika dokument och då Vattenmyndigheterna vill ha dina synpunkter i ett samråd. Samverkan är en kontinuerlig process under hela verksamhetsperioden. För en mer detaljerad tidtabell se sidan 18 eller bilaga 5.

Bilden visar var samrådsperioderna infaller under den 6-åriga förvaltningscykeln.

Som en följd av direktivet har vi i Sverige sedan år 2004 en förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (SFS 2004:660), där man i lagtexten trycker på det önskvärda med en aktiv medverkan från alla berörda på ett tidigt stadium i vattenförvaltningen och att myndigheten ska uppmuntra detta.

Vattenmyndigheterna skall planera sitt arbete enligt denna förordning så att det möjliggör och uppmuntrar till deltagande av alla som berörs av förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön.

Innan vattenmyndigheten fattar beslut om kvalitetskrav, förvaltningsplaner och åtgärdsprogram eller i övrigt handlägger frågor enligt denna förordning av större betydelse skall myndigheten samråda med de myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare och enskilda som berörs av beslutet. (Kap 2 § 4 SFS 2004:600)

Vattenmyndigheten är alltså skyldig att uppmuntra till samverkan och informera om det arbete som pågår.

Vattenråd

I utredningen ”Klart som vatten” (SOU 2002:105) som utgjorde underlagsmaterial till riksdagens beslut om den nya vattenförvaltningen föreslås olika möjligheter att utveckla samverkan. Det kan ske genom att bygga på den grund som redan befintliga vattenvårdsförbund utgör eller att skapa helt nya samverkansformer. Sådana kan vila på mer eller mindre starka juridiska grunder, som kommer till genom olika förrättningar eller utgöra frivillig samverkan i lämpliga konstellationer.

I stora delar av Sverige har vattenvårdsförbunden setts som naturliga kontaktorgan att bygga vidare på för att få till stånd en samverkan enligt intentionerna i Vattenförvaltningsförordningen, så kallade Vattenråd. Beteckningen står för frivilliga organ där olika vattenintressenter möts för att samverka och gemensamt få ett tidigt inflytande på arbetet i vattenförvaltningen.

Utredningen poängterar särskilt kommunernas viktiga roll i samverkansarbetet genom det ansvar de har för många av samhällets vattenfrågor, t ex dricksvattenförsörjning, vattenskyddsområden, avloppsrening, tillsynsuppgifter, recipientkontroll och inte minst via översiktsplanering.

Vattenmyndighetens och förbundens beslut om projektet

Bottenvikens vattendistrikt skiljer sig från de övriga vattendistrikten genom att endast ett par vattenvårdsförbund finns inom distriktet, varav det senaste bildades 2007. I Bottenvikens vattendistrikt

fordrades därför ett annat sätt att få till stånd en bred samverkan inom avrinningsområdena.

Det har skett genom att Kommunförbundet i Norrbotten och Regionförbundet Västerbotten, med stöd av Vattenmyndigheten och respektive länsstyrelse, drivit projektet Vattensamverkan Norr. Syftet har varit att få till stånd Vattenråd för det lokala och regionala arbetet med vattenförvaltningen inom distriktet. Att de båda förbunden engagerat sig i frågan och utgjort värddar för projektet har sin grund i kommunernas centrala roll i arbetet eftersom de företräder många allmänna intressen.

Foto: Birgitta Fritzdotter

Uppdrag – utveckla vattenråd

Projektets syfte var att hitta formerna för samverkan i vattenråd i Bottenvikens vattendistrikt. Det innebar inte att ta ifrån Vattenmyndigheten och länsstyrelserna ansvaret för en bred samverkan - projektet var istället en del i att forma en fungerande samverkan.

Organisation

Tre projektledare anställdes, två på halvtid av Kommunförbundet Norrbotten och en på heltid av Region Västerbotten (tidigare Kommunförbundet Västerbotten), som hade till uppgift att stödja tillkomst och utveckling av samverkan i vattenråd. Projektledarna har varit fördelade över distriktet, från Umeå i söder, via Piteå till Pajala i norr. Avsikten var att projektet skulle löpa under två år men efter två år förlängdes projektet ytterligare ett år. Projekttiden varade således från oktober 2006 till och med december 2009.

Ledning

Arbetet bedrevs i samarbete mellan de båda förbunden, respektive länsstyrelse och en utsedd ledningsgrupp. Ledningsgruppen bestod av 7 ledamöter från varje förbund och 5 representanter från de båda länsstyrelserna och Vattenmyndigheten. De båda förbundens ledamöter var dels en person från respektive förbunds kansli, dels tjänstemän och politiker från olika kommunala verksamheter. En jämn fördelning av politiker och tjänstemän från små och stora kommuner eftersträvades.

Ledningsgruppen utsåg inom sig ett arbetsutskott vars roll var att fatta beslut om den dagliga verksamheten och utgöra ett stöd för projektledarna. Arbetsutskottets ledamöter var de båda personerna från respektive förbunds kansli, vattenvårdsdirektören vid länsstyrelsen i Norrbotten och enhetschefen på Miljöanalys vid länsstyrelsen i Västerbotten.

Ekonomi

Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna finansierade projektet med 500 000 kr i två år per län och 600 000 kr sista året per län. Utöver det bidrog respektive förbund med 100 000 kr per län och år.

Hur gjorde vi?

Mål, delmål och arbetsplaner

Initialt gjordes en projektplan där syfte och övergripande mål tydligt framgick. Med utgångspunkt från denna har årsvisa delmål tagits fram - lite mer detaljerade för varje år. Halvårsvisa arbetsplaner har upprättats som beskriver hur arbetet ska läggas upp för att nå målen, d v s vad som ska göras och när i tiden olika aktiviteter ska vara genomförda.

Detta sätt att planera arbetet gav projektet bra styrfart mot målen, samtidigt som arbetet kunnat anpassas efter de behov som uppstått. Vi ser detta som en viktig framgångsfaktor för projektet. Det har funnits en tydlighet i vad man vill uppnå och hur det ska ske, samtidigt som det funnits en flexibilitet att anpassa arbetet utifrån nya behov.

Hur vi började

Projektet inleddes med att projektledarna våren 2007 genomförde en inventering bland kommuner, näringsliv, föreningar, myndigheter och andra organisationer. Avsikten var att ringa in hur olika intressenter ville samverka, om det fanns redan etablerad samverkan som vattenråden kunde byggas på och annat som kunde ha betydelse för indelningen av vattenråden (områdenas omfattning och karaktär, internationellt samarbete o s v).

Syftet med de inledande träffarna var också att informera om projektet och vattenförvaltningsarbetet samt väcka intresse för deltagande i vattenråden.

Kontaktarbetet – viktiga intressenter, viktiga frågor

Projekteledarna listade tillsammans med arbetsutskottet vilka intressenter i distriktet som skulle kontaktas i samband med den inledande inventeringen. Redan i projektplanen fanns det tankar om vilka intressenter som borde engageras i vattenråden och det var vägledande för planeringen.

Uppgiften att kontakta intressenterna fördelades sedan mellan projektledarna. Vid möten med distriktsövergripande verksamhetsutövare och myndigheter deltog ofta alla tre projektledarna för att alla projektledare skulle få en helhetsbild inför arbetet med att ta fram ett förslag till den geografiska uppdelningen i vattenrådsområden.

Att alla kommuner skulle besökas var självklart och prioriterat eftersom kommunen är central i arbetet med vattenförvaltningen på flera sätt – som miljömyndighet, planeringsmyndighet, verksamhetsutövare och som representant för kommunmedborgarna. Länsstyrelsen deltog vid alla möten med kommunerna och vid de flesta möten med andra intressenter. Mötenas syfte var att infor-

Hur gjorde vi?

mera om vattnen i området, om vattenförvaltningen och om tanken med vattenråd. Ett annat syfte var att inventera viktiga vattenintressenter och prioriterade vattenfrågor i aktuellt område.

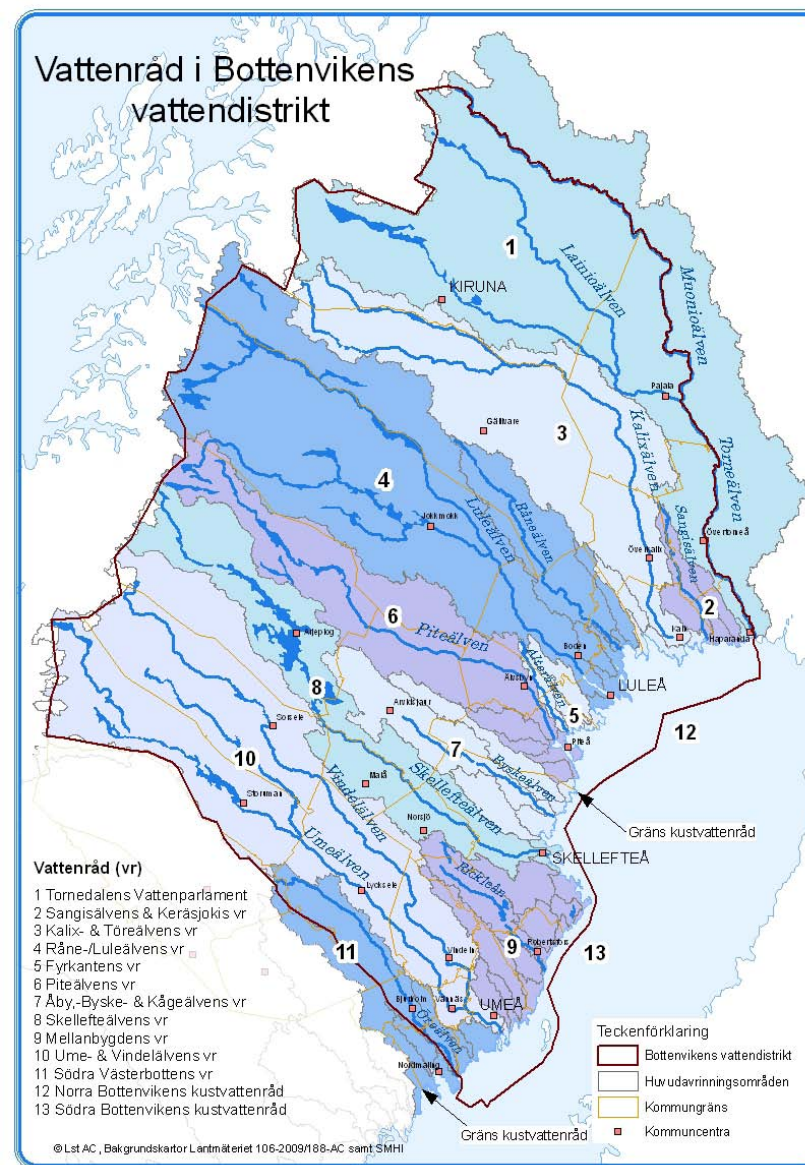
Några intressenter kontaktades på grund av tidsbrist enbart via telefon och fick information via e-post. Säkerligen missades några viktiga intressenter, men inventeringen gav tillräcklig information för att ett förslag till geografisk indelning av vattenrådsområdena skulle kunna göras.

Efterhand har kontakter tagits med många fler intressenter, ofta mer lokalt förankrade. Dessa lokalt förankrade intressenter är mycket viktiga för vattenrådets arbete, men kontakterna med de stora intressenterna var avgörande i det första skedet när den geografiska indelningen skulle göras.

Geografisk indelning av vattenråden, förankringsarbete och bildande av vattenråd

Efter den initiala inventeringen gjordes under sommaren 2007 ett förslag till geografisk indelning av vattenråd utifrån ett antal definierade kriterier och de synpunkter vi fått vid kontaktarbetet. Förslaget förfinades sedan i detalj tillsammans med de båda länsstyrelsernas beredningssekretariat och vattenmyndigheten.

Under senhösten 2007 bjöd projektet tillsammans med Vattenmyndigheten in till allmänna möten i tolv av de tretton föreslagna vattenrådsområdena. I Torneälvens avrinningsområde hade man redan våren 2007 beslutat om fortsatt samverkan via årliga vattenparlament.

2007		2008		2009	
Vår	Höst	Vår	Höst	Vår	Höst
Inventering av hur kommuner och andra intressenter vill samverka. Samråd om arbetsprogram.	Första mötet i de föreslagna vattenrådsområdena. (VRO:na). Rekrytering av arbetsgrupper.	Samrådsmöten kvällstid i alla VRO:n - Väsentliga frågor. Interimistiska arbetsgrupper. Vattenråd bildas och styrgrupper väljs.	Samverkan mellan vattenråden och länsstyrelsen om klassificering av status	Samrådsmöten i alla VRO:n om Förvaltningsplan, Åtgärdsprogram och Miljökvalitetsnormer. Alla VRO yttrar sig	Återkopplingsmöten i alla VRO:n om hur synpunkterna beaktats. Planering av verksamheten 2010.

Syftet med mötena var dels att förankra förslaget till geografisk indelning hos berörda intressenter, att informera en vidare krets om den nya vattenförvaltningen och att bilda interimistiska arbetsgrupper som kunde förbereda starten av vattenråd i området. Deltagare till arbetsgrupperna rekryterades vid alla möten, i några fall följt av ett uppdrag att komplettera gruppen med fler.

De interimistiska arbetsgrupperna hade ett par möten under våren 2008 där de diskuterade arbetsformer för det blivande vattenrådet och vilka intressenter i området som kunde vara berörda. Samtidigt fick de ytterligare information från länsstyrelsen om arbetet med den nya vattenförvaltningen.

Senare under våren 2008 bjöds intressenter och allmänhet in till stormöten kvällstid i de flesta föreslagna vattenrådsområden. Syftet var att bilda vattenråd, välja styrgrupp, administratör och kontaktperson, samt besluta om att söka startbidrag från Vattenmyndigheten. De flesta vattenråd bildades och blev godkända av Vattenmyndigheten under hösten 2008, de två senaste under 2009.

De valda styrgrupperna har initialt kommit överens om förhållningssätt och arbetsformer. Alla intressenter i styrgruppen har också fått presentera sina förhoppningar på vattenrådsarbetet. Efterhand har styrgrupperna övergått till att arbeta mer med konkreta vattenfrågor. Länsstyrelsen har besökt vattenråden ett par gånger om året. Utöver detta har det ordnats träffar på länsstyrelsen och vattenrådsdagar (mer om det på sid 12). Projektledarna har funnits med och styrt upp arbetet och efterhand lämnat över allt mer ansvar till vattenråden själva.

Vad krävs för att bli vattenråd - intresserepresentation, jämställdhetsaspekter, nätverk

Inför bildandet av vattenråden togs en ”kravlista” fram som de nya vattenråden ska uppfylla för att godkännas som vattenråd. Några viktiga punkter är bl a att de ska utgöra en bred sammansättning av vattenintressenter i området och ha ett öppet arbetssätt. Följande punkter sammanfattar ”kravlistan”:

Hur gjorde vi?

- Medlemsförteckningen
  - bör spegla områdets karaktär, med en bred representation
  - jämställdhet & mångfald
  - personer med mandat att företräda verksamheten
- Alla viktiga intressen har tillfrågats – brett perspektiv
- Sammanställande/Kontaktperson för vattenrådet ska finnas
- Styrgrupp bör helst utses
- Minnesanteckningar ska föras vid möten
- Öppet arbetssätt – Tydliga kontaktvägar
- Juridisk person utsedd – om vattenrådet vill söka administrativt bidrag

Vattenråden i Bottenviken har formen av nätverk. Det är upp till varje bildat vattenråd att välja hur de vill organisera sig, men hittills har inget vattenråd valt att frånga detta. För att kunna söka medel från Vattenmyndigheten måste de utse en juridisk person. I många fall har en medlemskommun valts till administratör/juridisk person, men det förekommer också att ideella föreningar och i ett fall att ett företag har tagit på sig den rollen.

Projektledarna har, tillsammans med arbetsutskottet, tagit fram riktlinjer för hur beviljade medel ska användas. Bland annat ska en viss del användas för att möjliggöra för ideellt engagerade att delta i arbetet.

Fakta i vattenförvaltningen

Arbetet med vattenförvaltningen är komplicerat och innehåller mycket fakta och naturvetenskapliga termer som inte är lätta att kommunicera med intressenter och allmänhet. Projektets roll har

Foto: Gerd Säfvenstedt

också varit att bidra till att termer och begrepp förklaras och förenklas.

När det gäller fakta i vattenförvaltningen, såsom t ex klassning av vattenförekomster, har vi inte engagerat oss i sådana frågor på annat sätt än att vara förmedlare av information. Rollen har i stället handlat om att stödja kontakterna mellan intressenter och vattenförvaltningen, att mäkla i kontakterna och hitta former för informationsutbyte.

Material vi producerat som processtöd

För att stödja processen att bilda och få till stånd väl fungerande vattenråd har vi inom projektet tagit fram informationsmaterial av olika slag, bland annat en sorts handledning för vattenråd: *"VATTENRÅD gör inflytande möjligt! - En skrift om vad ett vattenråd är & gör i Bottenvikens vattendistrikt"*, treviksfoldrar om projektet, vattenråden och vattenförvaltningen och en OH-serie om arbetsformer som vattenråden har modifierat efter eget önskemål.

Handboken kom till eftersom det fanns behov av att förtydliga vad ett vattenråd är och gör. Ett par av foldrarna och OH-serien om arbetsformer är framtagna på vattenrådets önskemål, att användas

när de vill informera om verksamheten och rekrytera fler till nätverket alternativt uppdatera nya styrgruppsmedlemmar om arbets sättet. Det är behoven som styr.

Efterhand kom insikten att det kan vara viktigt att markera vem information och skrivelser kommer ifrån och därför har en grafisk profil skapats för vattenråden i samarbete med en layoutfirma. Dessutom har projektet varit drivande för att få till stånd en nationell hemsida för alla vattenorganisationer i landet: www.vattenorganisationer.se. Under rubrik Bottenviken har alla 13 vattenråd tillgång till en egen hemsida. Det har underlättat kommunikation och öppenhet i vattenråden.

För länsstyrelsernas räkning har vi i projektet tagit fram mallar för ansökan om att bilda vattenråd, för ansökan om medel samt för redovisning av medel.

Vattenrådsdagar, utbildningar och kontaktvägar

Under resans gång har det visat sig finnas ett behov av olika

utbildningsinsatser för vattenråden. Dels har det handlat om att ge kunskap om ”sakfrågor” (allt ifrån rena vattenfakta till tips på hur man löser konflikter), dels om behovet att ordna gemensamma forum för möten mellan vattenråden. Vi har därför i samverkan med Vattenmyndigheten bjudit in till seminarier och ordnat vattenrådsdagar för alla vattenråd i distriktet.

Vattenrådsdagarna, som med tanke på de långa avstånden ordnades som lunch till lunch - möte, innehöll föredrag, diskussionsforum och umgänge på kvällstid. Tanken är att detta ska bli ett årligt återkommande arrangemang. Programmet kan byggas på med t ex exkursioner.

Vartannat år anordnas nationella dagar för Sveriges vattenorganisationer - en möjlighet att ytterligare vidga kontaktytan och utbytet med andra vattenorganisationer.

Eftersom vi tror att vattenråden har mycket att vinna på att utbyta erfarenheter med varandra och för att skapa en kontinuerlig kontakt mellan dem har vi bjudit in till träffar mellan vattenrådets kontaktpersoner. Mötena genomfördes i Umeå respektive Luleå för kontaktpersonerna i respektive län. Vid mötena deltog Vattenvårdsdirektören för att redogöra för hur vattenrådets övergripande synpunkter på remissen har hanterats i arbetet. Kontaktpersonerna bestämde då att fortsätta träffas ca två gånger per år, en gång länsvis och en gång i distriktet. Utöver detta träffar länsstyrelsen vattenråden regelbundet.

Vi tror att de aktiviteter som vi beskrivit ovan stärker samverkan i vattenråden och ökar deras motivation till fortsatt engagemang.

Samarbete

Stöd till varandra

Det har i uppbyggnadsskedet av arbetet varit en stor fördel att vara tre projektledare som har kunnat utbyta idéer och stötta varandra vid olika samlingar. Vid de inledande stormötena i de vattenrådsområden som kommit till stånd i projektet deltog två projektledare för att vara ett stöd för varandra i arbetet, den ena höll presentationen medan den andra skrev minnesanteckningar. I och med det täta informationsutbytet så har goda exempel och erfarenheter kunnat nyttjas i båda länen.

Stort stöd har vi också haft av att gemensamt kunna reflektera över företeelser och dra slutsatser för det fortsatta arbetet. Vi har delgivit varandra kallelser, protokoll, synpunkter m.m. under hela projekttiden, för gemensam nytta och tidsbesparing.

Fördelning av arbetsuppgifter

Arbetsfördelningen mellan oss projektledare har dels utgått från vars och ens särskilda färdigheter och speciella kontakter men också utifrån tillgänglig tid samt geografisk placering. För det mesta har någon av projektledarna, den som för tillfället tyckt sig ha utrymme, inlett arbetet och tagit fram förslag medan de övriga kommit med synpunkter och kompletteringar.

Projektledaren i Västerbotten har stöttat alla vattenråd i Västerbotten medan projektledarna i Norrbotten har delat upp vattenråden mellan sig utifrån geografi. Projektledaren med stationering i Pajala har stöttat de tre nordligaste vattenrådsområdena medan projektledaren i Piteå stöttat de tre vattenrådsområdena i södra Norrbotten samt norra kustvattenrådet eftersom Torneälven, som är ett internationellt avrinningsområde, har krävt mer arbete och stöd.

Foto: Birgitta Fritzdötter

Samarbetet med uppdragsgivarna

Projektledarnas samlade synpunkt är att ledningen av projektet, i synnerhet ledamöterna i vårt arbetsutskott (AU), men även ledningsgruppen, varit väldigt engagerade genom hela projektets gång. Det har t ex tagit sig uttryck i många synpunkter från AU:s ledamöter på de förslag som tagits fram, vilket har varit mycket positivt och utgör en av projektets framgångsfaktorer.

Ledningsgruppen har fungerat som en värdefull grupp att stämma av och förankra arbetet i. Ledningsgruppen har också varit en informationskanal för vattenförvaltningen in i kommunerna. Det återstår dock ännu mycket arbete innan vattenförvaltningsarbetet implementerats tillräckligt i kommunerna.

Ett annat resultat av AU:s arbete har varit ett värdefullt och ömsesidigt informationsutbyte mellan länsstyrelserna och förbunden i de båda länen, inte minst i samband med AU:s sammanträden.

Samarbetet med vattenråden

Projektledarnas roll har initialt varit att få igång vattenråden, bjuda in till möten och styrgrupper etc. Även sedan vattenråden bildats har det funnits ett behov av fortsatt stöd, lite varierande från vattenråd till vattenråd. Bland annat har behov funnits av att stödja dem i kontakterna med länsstyrelsen och med andra vattenråd, och att uppmuntra kontakterna med egna nätverket. Projektledarna har även bistått vid planeringen av samrådsmöten och nätverksmöten.

Foto: Gerd Säfvenstedt

För tre av tretton vattenråd, som initialt inte kunde lösa frågan om administration, har projektledarna fungerat som administratörer, dvs skött administrationen, upprättat och skickat dagordning, hållit i möten, uppdaterat hemsidor etc. När det gäller Tornedalens vattenparlament kommer administrationen av samverkan att skötas på myndighetsnivå även i fortsättningen (se sid 15).

Därutöver har projektet fortsatt att utveckla olika stödfunktioner såsom hemsidan för Sveriges vattenorganisationer, informationsmaterial och seminarier/utbildningar. Vi har även deltagit på möten och bidragit med information om vad som händer inom vattenförvaltningen. Projektledarnas deltagande på mötena har varit viktigt för att informera om hur arbetet i vattenförvaltningen fortlöper och för att föra information och goda exempel mellan vattenråden.

Som vi ser det är det nödvändigt med ett fortsatt stöd till de nybildade vattenråden för att dessa ska fungera väl framöver och finnas kvar långsiktigt.

Samarbete

God kommunikation

Elektronisk post och hemsidor har underlättat kommunikationen mellan alla parter. Medlemmar som inte har e-post har fått den viktigaste information via post. E-posttrafiken har varit tät mellan projektledarna, mellan projektledarna och AU samt mellan projektledarna och vattenrådets kontaktpersoner. Täta kontakter har det också varit mellan projektledarna, Vattenmyndigheten och respektive länsstyrelse och förbund.

Telefonmöten har efterhand i stor utsträckning fått ersätta fysiska möten både för projektledarna och för AU, vilket har fungerat alldeles utmärkt och underlättat kontakterna. Även vissa vattenråd har provat att använda telefonmöten och videokonferensmöten. Men det finns också ett värde i att träffas fysiskt ibland, särskilt i början när relationen ska etableras.

Samarbete nationellt

Arbete med samverkan pågår även i de andra vattendistrikten. Av landets fem vattendistrikt jobbar fyra med vattenråd i någon form. Det finns ett gemensamt intresse att mellan vattendistrikten utbyta tankar kring samverkansfrågor och vattenråd. Det har därför bildats en nationell samverkansgrupp som träffas ”live” eller via telefonen några gånger om året för att utbyta tankar och erfarenheter och jobba med en nationell plan för samverkan. Gruppen har också enats om en gemensam terminologi rörande samverkan och vattenråd som nu används. Det återstår dock att förankra planen och terminologin hos nationella myndigheter.

Samarbete med Finland (och Norge)

Torneälven är ett internationellt avrinningsområde som ska samförvaltas av Sverige och Finland, och delvis även Norge. I arbetet med Tornedalens vattenparlament (vattenparlament i brist på bra finsk översättning av vattenråd) har projektet samarbetat med Lapplands Miljöcentral i Rovaniemi och länsstyrelsen i Norrbotten inklusive Vattenmyndigheten. Tornedalens vattenparlament har ingen kontaktperson, utan myndigheterna har tagit på sig ansvaret för administrationen eftersom det är lite mer komplext när två, ibland tre, länder är involverade.

Gemensamma vattenparlament med deltagare från både Finland och Sverige genomförs en gång varje år. Det finns även ett arbetsutskott som består av representanter från båda länderna. Eftersom Sverige och Finland haft lite olika sätt att jobba nationellt, och också har haft olika tidplaner för sitt vattenförvaltningsarbete, har i inledningsskedet fokus lagts på att diskutera de frågor som rör den svenska sidan med de svenska deltagarna i arbetsutskottet. Dock finns ett starkt önskemål om en mer samordnad vattenförvaltning mellan Finland och Sverige kring Torneälvens avrinningsområde.

Båt på Torneälven

Hur blev resultatet?

Mål och måluppfyllelse

Ledningsgruppen antog i maj 2007 följande mål för projektet till utgången av 2008 samt delmål till utgången av 2007. Innan dess tyckte ledningsgruppen att det var för tidigt att formulera några mätbara mål. När projektet förlängdes ytterligare ett år antogs slutliga mål för projektet i februari 2009.

Foto: Tore Sundström

Beslutade mål och delmål	Måluppfyllelse
Delmål vid utgången av 2007:	
Minst tre påbörjade/bildade vattenråd.	Målet uppnått. Inga vattenråd (VR) bildade men ett första möte med aktörer har hållits i alla vattenrådsområden. Intresse att bilda VR finns i alla områden.
Mål vid projekttidens slut 2008:	
Vattenråd i minst 50 % av huvudavrinningsområden.	Målet uppnått. 12 VR bildade varav 11 ”godkänts” av VM.
Projektets mål vid projekttidens slut 2009:	
Samtliga huvudavrinningsområden samt kustområden har forum för ett aktivt och väl fungerande vattenförvaltningsarbete mellan berörda intressenter och myndigheter. Utifrån gällande indelning i vattenrådsområden innebär detta 13 vattenråd varav 2 kustvattenråd.	Målet uppnått. Samtliga VR bildade och ”godkända” av Vattenmyndigheten (VM). Samtliga VR har lämnat yttrande över förslag till Förvaltningsplan och genomfört återkopplingsmöten med respektive länsstyrelse.

Hur blev resultatet?

Beslutade mål och delmål	Måluppfyllelse
Del av huvudmål samt delmål/aktiviteter Samtliga 13 vattenråd är bildade	
Södra Bottenvikens kustvattenråd är bildat.	Målet uppnått. Södra Bottenvikens kustvattenråd bildades 2009-03-31.
Råne-/Luleälvens vattenråd är godkänt som vattenråd.	Målet uppnått. VR har fungerat och arbetat sedan juni 2008, administratör klar i mars 2009 och godkännande i nov 2009.
Ett aktivt och väl fungerande vattenförvalningsarbete mellan berörda intressenter och myndigheter.	
Vidareutveckla formerna för respektive vattenråds interna arbete, t ex: o Samtliga vattenråd har en fungerande administration vid 2009 års slut o Rutiner för kontakter mellan styrgrupp och nätverk är upprättade	Målet delvis uppnått. Alla vattenråd har vald kontaktperson, men VR önskar ännu administrativt stöd. Rutiner för kontakter med nätverket är upprättade i de flesta VR. Fortsatt utveckling behövs.
En gemensam träff för alla vattenråd i distriktet genomförs under 2009	Målet uppnått. Dagarna genomfördes 18-19 mars med närmare 80 deltagare.

Beslutade mål och delmål	Måluppfyllelse
Ett aktivt och väl fungerande vattenförvalningsarbete mellan berörda intressenter och myndigheter, forts	
Rutiner för möten och kontakter mellan vattenråden och länsstyrelserna/vattenmyndigheten finns	Målet på väg att nås. Ambition om årligt återkommande vattenrådsdagar, och träffar mellan kontaktpersonerna i distriktet och respektive länsstyrelse. Varje vattenrådsområde har sin kontaktperson på lst
Rutiner för insamling av synpunkter och fakta samt för återkoppling är upprättade (både mellan länsstyrelsen och vattenråden samt internt inom vattenråden)	Målet på väg att nås. Möten mellan lst och VR har hållits om remissen och för att återkoppla hur remissvaren har beaktats. I alla VR har medlemmarnas synpunkter efterfrågats. Bra modell för fortsättningen som behöver förankras bättre.

Beslutade mål och delmål	Måluppfyllelse
<i>Ett aktivt och väl fungerande vattenförvaltningsarbete mellan berörda intressenter och myndigheter, forts</i>	
Kontaktvägar för fungerande utbyte av information och idéer mellan vattenråden är etablerade.	Målet på väg att nås. Se de två delmålen ovan. Förutsättningar för utbyte finns men behöver förankras bättre.
Ansvarsfördelningen för Tornedalens Vattenparlament och dess arbetsutskott är klargjord och det är tydligt hur formerna för samverkan med intressenterna kring Torneälven ska ske	Målet delvis uppnått. Beslut om årliga vattenparlament finns, men oklart hur samverkan med Finland kring vattenparlamentets AU ska se ut. Administrationen sköts av nya projektet fram till dec 2011
Skapa förutsättningar för en årligt återkommande träff för alla vattenråd i distriktet.	Målet uppnått. Intresse finns i VR och VM har uttalat att de ska genomföras. Nya projektet är en garant för dagarna.

Piteå kommuns bildarkiv

Piteå kommuns bildarkiv

Foto: Tore Sundström

Piteå kommuns bildarkiv

Beslutade mål och delmål	Måluppfyllelse
<i>Kunskapen om vattenrådsarbetet och vattenförvaltningsarbetet har ökat, forts</i>	
Genomslag i media vid minst två tillfällen under året	Målet uppnått. Artiklar i Norra Västerbotten och Piteå-Tidningen (vattenrådsdagarna), i Norrbottens Kuriren, Haparandabladet och finska medier (Tornedalens vattenparlament) och i Norrbotten Kuriren (samråd kusten)
Arrangera minst två utbildningstillfällen för vattenråd utifrån deras önskemål.	Målet delvis uppnått. Seminarier om kraftigt modifierat vatten och undantag. Vissa VR/enstaka medlemmar har ordnat exkursioner och kursdagar. Information om utbildning i annan regi har förmedlats .
Producera en slutrapport	Detta dokument

Hur blev resultatet?

Resultatsummering

Det faktum att de flesta mål och delmål har uppnåtts och övriga delmål är på väg att uppnås gör projektet framgångsrikt.

Ingen oberoende utvärdering har gjorts men själva anser vi (projektledarna och arbetsutskottet) att projektet varit lyckat. Orsaken till att ingen utomstående utvärdering har gjorts är att projektet har haft ett processororienterat arbetssätt där utvärdering gjorts kontinuerligt och inför varje ny arbetsplan.

Dessutom utgör de tretton verksamma vattenråden ett nog så konkret resultat.

Mediakontakter

Projektet har till en viss del arbetat med mediekontakter. Vi har nått ut i media när projektet var nytt och ledningsgruppen samlades, när vattenråden bildades, i samband med vattenparlamentet och samrådsmöten samt i samband med vattenrådsdagar.

Media är ett bra sätt att nå ut med information om vattenförvaltningen och vattenrådsarbetet till allmänheten, det gäller därför att ta vara på de tillfällen som ges. Media tycks ha haft svårt att hitta nyhetsvärdet i och förstå vattenförvaltningen vilket inte har underlättat att nå ut med information. Men vi skulle antagligen ha kunnat nå större uppmärksamhet med ett mer idogt bearbetande av media.

Tornedalens Vattenparlament har visats sig vara en mediemagnet,

Foto: Birgitta Fritzdotter

det finsk-svenska perspektivet har lockat och möjligen har också det pampiga namnet hjälpt till. Stora möten/ seminarier kan dra media om något nytt presenteras där. Konflikter med andra intressen kan också ge möjlighet att föra ut det egna budskapet.

Behov efter projektet

Under år 2009 har projektet i huvudsak koncentrerats på att ge de bildade vattenråden stöd i att bli mer stabila och hitta fungerande arbetsformer. Vattenråden har också tillsammans med projektledarna ägnat mycket tid och energi åt arbetet med att yttra sig över Vattenmyndighetens framtagna förslag för vattenförvaltningen de kommande sex åren.

Vattenråden har gemensamt framfört önskemålet om fortsatt administrativt och praktiskt stöd för att kunna stabilisera sig mer

som arenor för samverkan med Bottenvikens Vattenmyndighet och länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten.

Då Vattenmyndigheten och de båda länsstyrelserna anser att vattenråden är värdefulla som kontaktnät för bland annat den lokala vattenkunskapen har man ställt sig mycket positiva till ett nytt 2-årigt projekt med ovan nämnda syften och att även stå för den huvudsakliga finansieringen.

Också Kommunförbundet Norrbotten och Region Västerbotten är positiva till ett fortsatt stöd till vattenråden med samma arbetsform som hittills. Motivet är att ge de båda länens kommuner uppbackning i vattenförvaltningsfrågor genom vattenråden och att stärka ett regionalt vattenintresse.

Vattenråd Norr

Det nya projektet som startar i jan 2010 och som fått namnet Vattenråd Norr, kommer i huvudsak att bistå vattenråden med informationsspridning, dokumentation, kontakt med vattenförvaltningens alla organ, utveckling av vattenrådets arbetssätt och kontaktvägar, organisation av aktuella utbildningar och vattenrådsdagar samt andra aktiviteter som kan aktualiseras. Arbetet kommer att ske nära vattenråden och anpassas individuellt till vars och ens behov över tid. Projektet kommer även att fortsätta utbyta erfarenheter och idéer med övriga vattendistrikt i landet, bl a genom den nationella samverkansgruppen.

Vattenråd Norr har en referensgrupp som består av samtliga vattenråds kontaktpersoner för att utnyttja projektets resurser på bästa sätt. Så skapas också en naturlig mötesplats för alla vattenråd.

Flodpärlmussla Foto: Lennart Lindelöf

Material producerat inom projektet

Typ av material/Namn	Beskrivning innehåll
Projektplaner för Vattensamverkan Norr	Projektplan för tiden okt 2006-dec 2008 samt för 2009
Måldokument	Måldokument för 2007, -08 och -09
Arbetsplaner	Terminsvisa arbetsplaner för projektet
Vattenråd – gör inflytande möjligt! En skrift om vad ett vattenråd är och gör i Bottenvikens vattendistrikt	Handledning för vattenråd, 37 sidor inklusive bilagor.
Treviksfoldrar	Tema: Vattensamverkan Norr, Vattenförvaltning om Vattenråd och en för respektive vattenråd
Arbetsformer, OH-presentation och Word	Riktlinjer för vattenrådets arbete
OH-presentationer	Kommunmöten VRO-möten, VRO-indelning
Karta/Kartor	VRO-indelning
Brev, inbjudningar	Kommunbrev Inbjudan 1:a VRO-mötet Inbjudan vattenrådsdagarna Brev från alla VR om behov av fortsatt stöd

Typ av material/Namn	Beskrivning innehåll
Annonser	Inför VRO-möten och samrådsmöten
Slutrapport	Syfte, mål, resultat och lärdomar från projektet Vattensamverkan Norr
Hemsida för vattenråden	En sida för Bottenviken, samt en sida för respektive vattenråd.
Grafisk profil	Grafisk profil för vattenrådets annonser, affischer och brev
Mallar för ansökan om att bilda vattenråd, ansökan om medel samt redovisning av medel	Ansökan och redovisning görs till länsstyrelserna och Vattenmyndigheten
Projektplan Vattenråd Norr 2010-2011	Kortfattad beskrivning av syftet med det nya projektet

Ovan nämnt material samt även minnesanteckningar finns digitalt lagrat på Kommunförbundet Norrbotten, Region Västerbotten, länsstyrelsen i Västerbotten och länsstyrelsen i Norrbotten (inklusive Vattenmyndigheten).

Visst material finns på vattenrådets hemsida www.vattenorganisationer.se/bottenviken/ och ibland också på www.vattenmyndigheter.se, www.komforb.se och www.regionvasterbotten.se.

Vad har vi lärt oss?

Organisation

- Konstruktionen med samarbetet om projektet mellan Vattenmyndigheten, respektive länsstyrelse och förbund har skapat en bra sammanhållen projektledning, en bra kontaktyta för det regionala vattenförvaltningsarbetet och sannolikt ett effektivt arbete under den tid som vattenråden kommit till stånd
- Projektets placering på Kommunförbundet Norrbotten och Region Västerbotten har medfört att ledningen för dessa samt tillhörande kommuner hållits informerade om hur vattenråden utvecklats
- Det har varit bra att vara flera projektledare och i vårt fall spridda över det geografiskt stora vattendistriktet för att minska avstånden till respektive vattenrådsområde och kontaktarbetet med vattenrådets företrädare.
- Som projektledare har det varit mycket intressant att få vara med i detta pionjärarbete och att möta det positiva intresse för att ingå i vattenråd, som vi faktiskt mött redan från början utan att kunna förklara fullt ut vad vattenrådets roll skulle vara
- Viktigt att träffas i början av ett samarbete. Efterhand har telefonmöten visat sig vara en effektiv och väl fungerande mötesform som använts flitigt i projektet.

Tydlighet och engagemang

- Ett engagerat arbetsutskott (AU). Båda länsstyrelserna och de båda förbunden har insett värdet av samverkan och av fungerande vattenråd och engagemanget i AU har varit stort. Värdefulla synpunkter har lagts på det material och de förslag som projektledarna kommit med. En av projektets framgångsfaktorer.
- En tydlig projektbeskrivning togs fram av projektledarna och AU. Tydliga mål och delmål formulerades i omgångar. Utifrån dessa gjordes terminsvisa arbetsplaner upp. Arbets sättet var effektivt och gav projektet bra styrning och tydlighet, samtidigt som det funnits en flexibilitet att anpassa arbetet utifrån uppkomna behov. En annan av projektets framgångsfaktorer.
- Det har varit värdefullt att kunna förankra viktiga förslag i Ledningsgruppen, t ex förslaget om geografisk indelning. Den har haft en bred sammansättning av politiker och tjänstemän från kommunerna samt även en representation från länsstyrelserna.

Samarbete länsstyrelsen

- I Västerbotten har projektledaren hela tiden deltagit vid länsstyrelsens interna vattenmöten, vilket varit möjligt genom den fysiska närheten. En regelbunden kontakt och avstämning har varit en fördel, dels för att projektledarna hållits fortlöpande informerade om det som händer i vattenförvalt

Vad har vi lärt oss?

ningen regionalt och nationellt och dels för att länsstyrelserna hålls informerade om vad som händer i vattenråden och i projektet.

- Initialt träffades inte projektledarna i Norrbotten och länsstyrelsens vattenkansli regelbundet. Träffar genomfördes utifrån de behov av avstämning som uppstod efterhand men under hösten 2009 har projektledarna närvarat regelbundet på länsstyrelsens i Norrbottens interna vattenmöten, vilket varit till fördel.
- Kontinuiteten i kontakten mellan vattenråden och representanter för vattenkanslierna har varit positiv. I möjligaste mån har det varit samma person som deltagit i träffarna med respektive vattenråd.

Stor osäkerhet

- Osäkerheten i vattenförvaltningssystemet har varit stor under hela första cykeln. Det har varit både en nackdel och en fördel i arbetet, en nackdel så till vida att det varit svårt att ge besked till vattenråden om vad som gäller. Å andra sidan har det inneburit ett spelrum för synpunkter från vattenråden att påverka t ex statusklassning.

Projektledarnas roll

- Projektledarna har enligt beredningssekretariatet ”tagit plats”, drivit på och ställt ”krav” om samverkan, vilket har varit nödvändigt för att vattenråden skulle komma till stånd och kunnat etablera den kontakt som nu är upprättad.
- Projektledarna har fungerat som nödvändiga länkar mel-

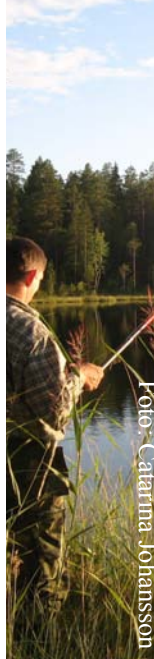
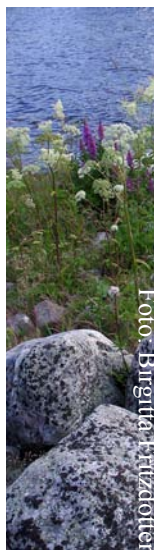
lan vattenråden och mellan vattenråden och länsstyrelserna. Information har förmedlats dem emellan och förslag till hur kontaktvägarna ska byggas för framtiden har lämnats och tagits väl emot.

Samverkan tar tid

- Om det funnits mer tid för samverkan hade det kunnat vara en fördel att träffarna mellan vattenråden och länsstyrelserna innehållit andra delar än möten, t ex exkursioner.
- Vattenråden behövde mer vägledning än vi trodde – vi har diskuterat mycket administration och arbetsformer. Eventuellt skulle detta styrts upp mer i ett tidigare skede i vissa vattenråd.
- Att **samverkan tar tid och måste få ta tid** är en viktig lärdom.

Engagemang och representation

- Det är lättare att få människor att engagera sig och komma till möten som vattenråden ordnar på mindre platser än om mötena hålls i t ex kommunhus. Om olika platser väljs för mötena mellan tillfällena kan fler människor nås för information och engagemang.
- Annonserade möten har gett fler deltagare.
- Representationen i vattenråden domineras inledningsvis av kommuner och andra verksamheter. Viss representation finns från ideella föreningar som t ex fiskevårdsområden och Naturskyddsföreningen men det är önskvärt att den representationen blir bredare. Ett arbete för nästa förvaltningscykel!

Kontaktlista

Projektledare	
Johanna Alm, Projektledare Norrbotten ½-tid johanna.alm@edu.pajala.se	070-519 11 39
Birgitta Fritzdotter, Projektledare Västerbotten birgitta.fritzdotter@regionvasterbotten.se	090-16 57 29
Anna-Karin Lundberg, Projektledare Norrbotten ½-tid anna-karin.lundberg@mbk.pitea.se	0911-69 61 09

Arbetsutskott	
Bo Sundström, Vattenvårdsdirektör Länsstyrelsen Norrbotten	0920-963 35
Gunilla Forsgren-Johansson Länsstyrelsen Västerbotten	090-10 73 51
Lena Friborg Region Västerbotten	090-16 57 22
Björn Eriksson Kommunförbundet Norrbotten	0920-20 54 03

Foto: Viktoria Wallin

Foto: Susanne Jacobsson

Foto: Robert Nyström

Ledningsgrupp

Lena Friberg	Region Västerbotten	lena.friberg@regionvasterbotten.se
Ola Burström	Ordf Tekniska nämnden Skellefteå	ola.burstrom@skelleftea.se
Åsa Ögren	Ordf UMEVA och Byggnadsnämnden Umeå	asa.ogren@umea.se
Krister Lundgren	Kommunstyrelsen Lycksele	krister.lundgren@brinet.nu
Göran Åström	Plan- och miljöchef Skellefteå	goran.astrom@skelleftea.se
Lars-Göran Boström	Översiktsplanechef Umeå	lars-goran.bostrom@umea.se
Debora Jonsson/Ralph Johansson	Teknisk chef/Kommunchef Storuman	debora.jonsson@storuman.se
Björn Eriksson	Kommunförbundet Norrbotten	bjorn.eriksson@bd.komforb.se
Margareta Lindbäck	Ordförande Tekniska nämnden Luleå	margaretha.lindback@lulea.se
Åsa Hirvelä-Holmgren	Ordförande Miljö-, bygg- och räddningsnämnden Kiruna	asa.hirvela-holmgren@kommun.kiruna.se
Per-Gunnar Harnesk	Ordförande Samhällsbyggnadsnämnden Jokkmokk	p-g.harnesk@telia.com
Johny Lantto	Kommunstyrelsen Pajala	johny.lantto@kommun.pajala.se
Ulf Hedman	Miljö- och byggchef Piteå	ulf.hedman@mbk.pitea.se
Stefan Marklund	VA-chef Luleå	stefan.marklund@tekn.lulea.se
Percy Gustafsson	Länsstyrelsen Västerbotten	percy.gustavsson@lansstyrelsen.se
Gunilla Forsgren-Johansson	Länsstyrelsen Västerbotten	gunilla.forsgren-johansson@lansstyrelsen.se
Bo Sundström	Vattenvårdsdirektör Vattenmyndigheten, Länsstyrelsen Norrbotten	bo.sundstrom@lansstyrelsen.se
Ulf Bergelin	Chef Miljöanalys Länsstyrelsen Norrbotten	ulf.bergelin@lansstyrelsen.se

Slutrapport Vattensamverkan Norr

dec 2009